

Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Po volitvah. — „Vzgojitelj Lanovec“. — Mestna dekleška šola. — Učiteljski pravnik. — Zmes. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati.

Po volitvah.

II.

„V prvi vrsti pa moramo delati na izobraženje ljudstva. „Slovenec“ zasmehuje učiteljstvo, češ, volitve so pokazale, kako malo političnega vpliva ima učitelj na deželi. To nas ne sme motiti. Ne gre se za osebni vpliv učiteljev — mero-dajen je za nas vpliv šole, vpliv omike, ki jo razširja šola. In v tem oziru smo lahko zadovoljni, kajti izkazalo se je, da šola, da omika le ugodno vpliva, dasi duhovščina strupeno hujska zoper šolo in zoper učiteljstvo. Šolstvo in učiteljstvo moramo slej kakor prej negovati, kolikor je le mogoče in de-lati moramo, da se odstranijo tudi zadnji ostanki duhovni-škega gospodstva v šolstvu.“

Tako piše „Slovenski Narod“ v svoji 223. letošnji šte-vilki. Resnične so te besede, zato smo jih postavili na čelo temu članku. Klerikalci vedo dobro, s kako umazanimi sredstvi in s kakim nasilstvom so tirali naše ubogo ljudstvo na vo-lišče in kako nečloveško so nastopili proti vsakomur, kdor ni trobil v njihov rog in se ni pehal za klerikalne kandidate.

„Vzgojitelj Lanovec.“

Črtica, spisal Ivan Ivanovič.

„Pa kako je školskoj mla-deži Talijin hram širom odprt, paže se pod moraš onamo vodi, mislimo, da ne če kod mladeži tim komadom porasti ugled učitelja, nego se i onaj uzdunani potkopati. Učitelji bi morali listom ustati protiv toga „noviteta“ u svojem interesu i u interesu povjernene im mladeži.“

„Krščanska škola“ št. 15.

„Slovensko dramatično“ društvo je spravilo dne 8. in 10. t. m. na oder slovenskega gledališča veseloigro iz učiteljskega življenja: „Vzgojitelj Lanovec“. To veseloigro je spisal ljudski učitelj v Hamburgu Oto Ernst Schmidt. Schmidt je bil prej ljudski učitelj, a ker je čutil v sebi poklic do pisateljevanja, v kratkem baje obesi učiteljsko suknjo na klin in se posveti popolnoma pisateljevanju. In mož ima prav in tudi — kakor kaže samo sedanost — prav lepo prihodnost, kajti njegov prvi dramski poskus: „Jugend von heute“ mu je v kratkem času prinesel samo na taniemah malenkost 100.000 mark.

Naši nasprotniki vedo tudi prav dobro, da je dalo vse učiteljstvo, izvzemši par idrijskih Slomškarjev, svoje glasove tistim kandidatom, katere smo priporočali mi, oziroma narodno napredna stranka. To, seveda, klerikalcem ni po volji in ker se drugače ne morejo znositi nad učiteljstvom, se bahajo zdaj, da ima učiteljstvo malo političnega vpliva po deželi. Učiteljstvo zbog svojega slabega gmotnega položaja res nima tistega političnega vpliva, kakor ga ima gmotno kar najbolje podprta dahovščina, a navzlic temu bo gotovo prišel čas, ko bo tudi učiteljstvo prišlo do zaželjenega vpliva in sicer potom svobodne šole. Kaj mislite, kdo je pa zmagal na Vipavskem? Tam je zmagal naš zavedni Vipavec in te zavednosti se je pa navzel v šoli! V vipavski dolini ima vsaka vas že več let svojo šolo in v teh šolah delujejo brez izjeme samo napredni, svobodomiselní učitelji. Vrlo učiteljstvo vipavsko-idrijskega okraja sicer ni poseglo kar naravnost v volilno vrvenje, kakor je delala vsa duhovščina tega okraja, pač pa deluje že leta in leta v naprednem duhu v šoli in le potom šole, potom omike je prišel vipavski kmet do prepričanja in spoznanja, da je klerikalizem največji nasprotnik vsacega

Veseloigra: „Vzgojitelj Lanovec“ (Flachsmann als Erzieher) bila je sprejeta po vsem naobraženem nemškem svetu z vsem oduševljenjem. Igrali so jo po vseh večjih nemških gledališčih in tudi v Avstrijo je našla pot. Dvorno gledališče jo je dalo, ako se še prav spominjamo, trikrat — beim ausverkauften Hause. — Seveda, kritika je bila z večine prav povoljna, toda našle so se pa tudi pobožne duše, katerim igra nikakor ne ugaja, češ, da je tendenciozna itd.

Na slovanskem jugu se je prva uprla tej igri — po našem znanju — „Krščanska škola“, pedagogično-naučni list, ki izhaja v Zagrebu dvakrat na mesec.

V 15. št. letošnjega leta priobčila je „Krščanska škola“ uvodnik pod imenom „Flachsmann als Erzieher“. V dokaz, da veselo-igra ne zasluži svojega priznanja, cituje kritiko „Pedagogische Monatshefte“, „Wahrheit“, „Berliner Local-Anzeiger“, „Tägliche Rundschau“ in „Bühne und Welt“.

Najdaljšo kritiko prinašata prva dva lista. Oba se bavi-ta s posameznimi osebami, njih značaji itd. Dalje se ozira kritika teh dveh listov tudi na pomen in možne nasledke takih iger. Kritiku nikakor ni po volji, da bi se učiteljstvo pečalo z Lambrechtom, Ranke-jem, Droysenom, Häuserom in Janssenom; še manj mu pa ugaja, da bi smel imeti kak ljudski učitelj o zgodovini take nazore, kakor jih ima pisatelj znanega: „Also sprach Zarathustra“ — filozof Nietzsche.

napredka in blagostanja v deželi. Ko bi bile tudi po drugih okrajih šole tako pogosto nasejane kakor so v vipavski dolini, gotovo bi volitive izpadle drugače kakor so. Vpliv šole, vpliv omike je tista nepremagljiva sila, katere se klerikaleci najbolj boje in se ji upirajo z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi, zakaj predobro vedo, da bo naredil vpliv šole, vpliv omike prej ali slej prav gotovo konec njihovemu srednjeveškemu rogovilenju na Kranjskem. Da se pa to zgodi čim preje, zato polagamo narodno-napredni stranki prav toplo na sree, da šolstvo in učiteljstvo slej kakor prej neguje in dela z vsemi silami na to, da se odpravijo tudi zadnji ostanki klerikalnega gospodstva v šolstvu. V prvi vrsti je pa treba učiteljstvo gmotno dobro podpreti, da pride do večjega vpliva med narodom. To bodi napredni stranki prva in glavna naloga. Izgovor, da je dežela revna, mora izginiti s površja in kakor so našli na Štajerskem, na Češkem, v Šleziji in v drugih naprednih deželah potrebnih virov za zboljšanje učiteljskih dohodkov, prav tako se morajo tudi naši napredni poslanci truditi z vsemi silami, da najdejo kjerkoli in čim preje takih virov. V nebo vpijejo posebno naše sramotno nizke kvinkvenije in pa premajhno število odstotkov v statusu kranjskega učiteljstva v prvih dveh plačilnih razredih. Klerikaleci so, seveda, že v principu zoper vsako povišanje, ker vedo, da bi si s tem kopal grob in tudi poslanec Jaklič, kateri ni bil izvoljen kot učitelj, ampak kot konsumar, ne bo smel ničesar storiti v prid učiteljstvu in šoli, ker je to glavna in prva točka klerikalnega programa. Prav zato ima za nas poslanec Jaklič v deželnem zboru toliko veljave kakor Drobnič ali pa Dular. To so le priveski, zvonec bo pa nosil dr. Šusteršič, ki pravi, da je šola prokletstvo za ljudstvo, in kakor bo on zvonil, tako bodo priveski pritrkavali. Gostobesedni dr. Krek, ki nam je znan kot graditelj mostu za osle, se je gledé povišanja učiteljskih plač ob neki priliki izrazil tako-le: Na to še misliti ni mogoče, da bi se Vam učiteljem povišale plače; dežela je prerевна!

Istotako se spodtika kritik nad oduševljenim obožavanjem Kremenjakovim (Flemingovim) Pestalozzija, kajti „nadčovjek Flemnig (Kremenjak) ostat ée, nadamo se u mašti O. Ernsta, jer bi njegova uprava u školi bila ekstrem kao i kukovna pojav a jednoga Flachsmanna, a za narod ne bi bila od nikako koristi.“ Na podlagi ravno kar navedenega bi torej za hrvaške učitelje bilo najbolje, da bi čitali edino le knjige, ki jih izdaja družba sv. Jeronima in pa kot strokovni list „Krščansko školo“, a za slovenskega učitelja pa bi zadostovalo, da je vpisan v družbo sv. Mohora, a zvest naročnik „Slovenskega učitelja“ — — —.

„Krščanska škola“ cituje nadalje doslovno kritiko ostalih treh listov. „Berliner Local-Anzeiger“ piše: „Die Komödie besitzt nicht den geringsten künstlerischen Wert... Sie spekuliert fast verstimmelt gewaltsam auf die Empfänglichkeit des Publikums — — —. Plump und naiv ist die Lösung des in keiner Beziehung dramatisch entwickelten Konflikts.“

„Bühne und Welt“ pravi: „Das grosse Wunder kommt aber erst — um mit Ibsen zu sprechen: der Königliche Schulrat ist ein solcher Philantrop, Freigeist, Schwärmer, wie Lehrer Flemming. Er giebt diesem glänzend Recht und jagt Flachsmann, der seine Oberlehrerstelle an Flemming abtreten muss, zu allen Teufeln. Ein freisinniger Schulrat? Ein Verächter des grünen Tisches und des Instanzenzuges? Auch

Ako hočete, da se Vam izboljšša gmotno stanje, delujte v svojih krogih na to, da se neha z razširjanjem šolin z ustanovitvijo novih šol. Dr. Krek je bolj odkrit, kakor njegovi somišljeniki, zato je izdal te besede klerikalnega programa. To so jasne besede, ki nam kažejo klerikalce v pravi luči. Naša opora je edino le narodno-napredna stranka, a tudi ta ne sme pozabiti, da je nje obstoj brez učiteljstva nemogoč. To čutijo tudi klerikaleci, zato tak lov na „Slomškarje“, katere slepe in mamijo z raznimi obljubami, le, da bi jih ujeli čim več v svojo zanjko; nekaka vaba, nekak čuk v kletki tem kalinom je pa Jaklič, kateremu so dali v ta namen deželno-zborski mandat. Častneje je pa biti priprost učitelj brez časti in brez naslova, kakor pa poslanec tiste stranke, ki ima zapisano na svojem praporu: „Šola je prokletstvo za ljudstvo“.

Mestna dekliška šola.

(Konec.)

C. kr. okrajni šolski nadzornik g. ravnatelj Fr. Levec je ogovoril prisotne tako-le:

„Dovolite mi, velecenjena gospoda, da ob tej slovesni priliki tudi jaz kot neposredni državni nadzorovalni organ te šole izpregovorim nekoliko besed.

Najprej tudi od svoje strani izrekam iskreno zahvalo mestni občini ljubljanski, da je postavila to krasno, občni ljudski omiki posvečeno šolsko poslopje. Posebno toplo pa zahvaljujem še gospoda župana, zakaj dobro mi je znano, da je v prvi vrsti njegova osebna zasluga, da se je stavba tega modernega šolskega poslopja v kratkem času tako točno in srečno izvršila. Kakor ob mnogo drugih prilikah, se je pokazal gospod župan tudi ob tej, kot vrlega, za mestno ljudsko šolstvo jako vnetega in zaslužnega funkcionarja.

Zatorej pa po pravici pričakujemo od njega, da posveti v bližnji prihodnosti primerni nastanitvi tudi drugih

dass Flachsmann noch als Fälscher seiner Examen-Zeugnisse entlarvt wird und der Schulrat das Lehrerliebespaar scherzhaft wie in einer Posse zusammengiebt, ist ziemlich bedenklich.“ —

Slovenska kritika je sprejela „Vzgojitelja [Lanoveca“ s pravim entuzijazmom, znamenje torej, da je igra času prav primerna; v istem smislu jo je pozdravilo tudi občinstvo. — In kakšna je naša sodba iz učiteljskega stališča? — V kratkem sledeča: Igra je v vsakem oziru kakor nalašč za sedanje čase. Na prvi pogled bi človek v istini skoro rekel, da je pretirana, toda, kdor ima priliko stopiti med svet, našel bo, da je igra prava slika, izborna „zafrkacija“ vseh onih Pajkov, Poličev, pa tudi Lanovec in — Trebuharjev, ki hodijo po slovenski zemlji. — Istotako dobi marsikatera svojo sorodnico v Suhadolnici, a redko bodo sejani Drobline in Svetlinke. Slovensko gledališko intendancijo pa prosimo, da nam poda še večkrat to igro, kajti s tem ne bode pray nič oškodovan učiteljski ugled, marveč pridobil bode mnogo, mnogo, ker se bode občinstvo pričelo zanimati malo bolj za šolstvo kakor do sedaj in slovensko učiteljstvo bode pričelo upoštevati oni zlati izrek: „Človek, spoznavaj sam sebe!“

mestnih ljudskih šol, v kolikor to je še potrebno, vso svojo pozornost.

Ljubljanska občina do l. 1860. sploh ni imela nobene svoje ljudske šole, in šele l. 1874. si je postavila prvo svoje šolsko poslopje ob Cojzovi cesti.

Ker je pa z občno šolsko obveznostjo rapidno rastlo število otrok — mimogrede omenjamo, da jih je bilo lansko leto v Ljubljani 5004 — in ker so tudi otroci iz okolice, ki nima primernih šol, v velikem številu silili v mestne šole — lani je imela Ljubljana takih okoliških otrok blizu 500 — je morala Ljubljana, dasi so se medtem odprle tri privatne večrazredne ljudske šole, samo v teku petnajstih let sezidati troje novih šolskih poslopij, ki so jo stale okroglo vsoto pol milijona kron; kupiti je morala zasebno hišo in najeti še drugo hišo v šolske namene, tako da so zdaj v tem hipu še tri mestne ljudske šole brez svojega šolskega doma.

V bližnji prihodnosti bode torej naloga mestne občine, da tudi te svoje tri mestne šole spravi pod lastno streho, obenem pa misli tudi na to, da je ves vzhodni mestni del z Udmatom vred brez javne dekliške šole.

Od previdnosti, naprednosti in odločnosti gospoda župana se nadejamo, da, kakor je s to novo šolo poskrbel za šentjakovski mestni okraj, v prihodnje poskrbi za to, da tudi drugi mestni okraji dobe svoje šole, v kolikor jih še nimajo, in da se tudi za tiste javne mestne šole, ki so zdaj neprimerno nastanjene po privatnih hišah, postavijo primerna šolska poslopja. S tem bi mestna občina popravila zamude in napake, ki jih ni kriv sedanji župan in sedanji občinski zastop, ampak ki so se storile v prejšnjih desetletjih.

Pri tem vprašanju pa bi bilo eno važno stvar posebno vpoštevati.

V Ljubljani so doslej čakali z zidanjem vsake nove šole toliko časa, da se je število šolskih otrok silno nagromadilo. Potem pa so morali zidati velika šolska poslopja, v katerih je pod enim vodstvom združenih 10 do 12 z otroki prenapolnjenih šolskih razredov. Jasen dokaz za to nam je ravno šentjakobska šola, ki jo danes slovesno otvarjamo. Ta šola je osemrazredna, toda oglasilo se je bilo toliko učenk, da bomo morali takoj letos aktivirati 12 razredov! Ne glede na to, da se taka uredba nikakor ne zлага s duhom šolskih zakonov, se tudi v sanitarnem, disciplinarnem, vzgojnem in didaktičnem oziru ne more odobravati.*) Nekaka decentralizacija mestnega ljudskega šolstva je tedaj nujno potrebna. Uvaževati bode zatorej vprašanje, če bi se ne priporočalo zidati več manjših šol, toda v raznih mestnih okrajih. In upam, da nam tisti, ki imajo govoriti o tej stvari, srečno rešijo to vprašanje, da se potem tudi v Ljubljani laže doseže pravi namen ljudskošolskega pouka, tisti namen, ki veleva, da je otroka odgojiti na versko-nravni podlagi, razviti mu mnogovrstne njegove dušne moči, oskrbeti ga z vsemi potrebnimi vednostmi ter mu tako dati podstavo, da postane dober kristijan, zvest državljan in vobče pošten in značajan človek.

Ta vzvišeni namen pa more doseči ljudska šola samo tedaj, kadar vsi faktorji, ki mogočno vplivajo na razvoj in pouk vsakega posameznega otroka, zvesto izpolnijo svojo dolžnost.

*) Govornik je imel v mislih najbrž § 12. dež. zakona z dne 29. aprila 1873, dež. zak. št. 21, ki pravi doslovno: „Šola, ki je bila že pet let prisiljena, večje število svojih letnih stopinj ali razredov ločiti v vzporedne razrede, je po preteku tega časa ločiti takoj v dve šoli.“ — Na podstavi tega določila bi se bili morali I. in II. mestna deška petrazrednica že zdavnaj razdeliti v štiri deške šole. Ured.

Najvažnejši odgojevalni faktor pri vsakem otroku pa je poleg šole in učitelja, njegov dom, domače ognjišče, rodbina, v kateri prebije otrok večino svojega časa. Toda, žal, da ravno mnogo roditeljev ne podpira šole in učitelja vselej tako, kakor bi bilo želeti, in da mnogokrat podirajo to, kar zidata šola in učitelj!

V svojem uradnem poslovanju zadnjih let sem v tem oziru čul mnogo upravičenih tožba, videl sem s svojimi očmi mnogo neveselih prikazni.

Mnogi roditelji mislijo, da izpolnijo vso svojo dolžnost, ako otroka zapišejo v šolo in ga preskrbe z najpotrebnejšimi učili — za vse drugo, in večkrat še za učila — pa skrbi učitelj! V takih razmerah je učitelju težko vzgajati otroka, in ako se vzgoja ne posreči vselej, krivda ne more zadevati učitelja in šole.

Vem, da v mestne javne šole pošiljajo svoje otroke največ mali uradniki, mali obrtniki, dninarji in delavci, mnogokrat celo ljudje, ki nikakor niso zmožni učenja svojih otrok nadzorovati in voditi. Tega pa šola tudi ne zahteva od njih!

Pač pa zahteva tudi od takih roditeljev, da svoje otroke redno pošiljajo v šolo; da jih v letih šolske dolžnosti ne zlorablajo za hlapčevske opravke; da jih uče lepega vedenja; da jih uče spoštovati vsako avtoriteto, posebno pa učiteljevo; da jih vadijo redno izvrševati vsa s šolo združena opravila.

In te roditeljske dolžnosti izpolnjevati je možno vsakemu očetu in materi, če sta še tako ubožna!

Presrčna moja želja je, da bi si v tem šolskem okraju, v tem novem šolskem poslopju šola in dom, roditelji in učitelji vzajemno podali roke, da bi sklenili tesno prijateljsko zvezo ter drug drugega podpirali pri odgoji in pouku šolske mladine. Zlasti priporočam vodstvu in učiteljskemu zboru, da bi po zgledu učiteljstva v drugih velikih mestih vpeljali sestanke ali konference z roditelji. Pri takih shodih bi učiteljstvo poučilo roditelje o nalogah in zahtevah šolskega pouka, učiteljstvo bi pa od roditeljev pozvedelo vrline in napake šolskih otrok, spoznalo bi milieu, v katerem živi otrok ter bi potem laže individualno vplivalo na njegovo odgojo.

In zadnje besede veljajo Vam, velecenjene gospodične učiteljice!

Težak je Vaš posel, velika je odgovornost, združena ž njim! In zadostile bodele svojemu poklicu samo tedaj, kadar njemu edino posvetite vse svoje moči.

Prva Vaša dožnost je, da se verno ravnate po vodilnem načelu, izraženem v državnem šolskem zakonu, da ljudskošolska odgoja bodi versko-nravna.

Poleg lepih nauk, ki jih boste dajale otrokom, glejte na to, da jim ohranite pravo krščansko zavest, ki je največja sreča nepokvarjene nedolžne, otroške duše!

Pri vsem pouku [naj Vam bodo vedno v mislih zlate besede našega pesnika:

„Ko um bistriš, srce si blaži! — Srce
Ti v čisljih bodi vedno in povsod!...“

Pomnite dalje: Ljubljana Vam je postavila ta lepi šolski dom, in Vam je izročena častna naloga, vzgajati največ hčere deželnega stolnega mesta! Učite jih, naj bodo hvaležne svojemu rojstnemu mestu! Učite jih ljubiti svoj materin jezik in svojo lepo domovino!

Toda polagajte jim tudi na srce, da ta lepa zemlja je samo del mogočne Avstrije, s katero je na svojo srečo združena že mnogo stoletij.

Skratka: Skrbite, da se bodo v teh šolskih prostorih odgajale poštene, zavedne, značajne Slovenke ter patriotično misleče državljanke! Bog Vam daj vso srečo pri Vašem poslovanju! Bog blagoslovi Vaše delovanje!"

V imenu učenk mestne dekliške šole je nagovorila prisotne učenka J. Vodušková tako-le:

Slavna gospoda! Dolgo, dolgo časa smo hrepenele po svoji lastni šoli. Saj se veseli vsak tistega dne, ko se more naseliti v svoji hiši. Tako je prišel tudi za nas imeniten in važen dan. Danes namreč je otvorjena v novem poslopju slovenska dekliška šola. Pač nam bije sree radosti in veselja, ko gledamo krasno zidanje in lepe, velike sobe. Koliko lepega in koristnega se bomo tu učile! Z znanostni si bomo bistrile um in blažile srca. Hoditi hočemo prav pridno v to lepo šolo, učiti se marljivo in obnašati se lepo. To bode nam v korist, našim učiteljicam in dobrotnikom pa v veselje. Znano nam je, da naša največja dobrotnica je občina s preblagorodnim gospodom županom Iv. Hribarjem, kateremu se drznem v imenu svojih součenk podariti ta mali šopek v znamenje iskrene hvaležnosti. Obenem pa tudi prosim, da nam ostane še v bodoče tako naklonjen kakor do sedaj. Sploh pa zahvalim vse one, ki so pripomogli v tem ali onem oziru k temu, da smo danes tako srečne, bivati v svoji šoli. Vedeli ste dobro, da s tem položite temelj narodni omiki in izobrazbi. Bog Vas živi!

Na to je zaključil g. župan to lepo slavlje s slava-klicem na presvetlega cesarja, kateremu so se vsi prisotni z največjim navdušenjem odzvali.

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

§ 76.

Ako se učiteljeva vdova zopet omoži, dobodo otroci umrlega namesto vzgojevalnin (§ 72.) konkretalno pokojnino (§ 74.), ako si pa vdova za slučaj, da postane zopet vdova, pridrži pravico do svoje pokojnine, obsega ta pridržek tudi vzgojevalne prispevke tako, da v tem slučaju takoj preneha konkretalna pokojnina.

§ 77.

Vdova in otroci v dejanski službi umrlega učitelja, kakor tudi otroci take učiteljice, imajo pravico še četrta leta rabiti njegovo (njeno) naturalno stanovanje; ako je pa učitelj (učiteljica) dobival stanarino, jim gre še prihodnji izplačilni obrok stanarine.

§ 78.

Užitki zemljišča, služečega v založbo kakega učiteljskega mesta (§ 27.), gredo dedičem v dejanski službi umrle učiteljske osebe le takrat, ako je umrla med 1. rožnikom in 31. vinotokom.

Razun tega imajo dediči samo pravice do povrnitve tistih stroškov, ki so se izdali za pridobivanje teh užitkov.

§ 79.

Ostalim po kakem članu učiteljstva, umrlem v dejalnosti ali v pokoju, gre — brez škode za vse druge zakonite preskrbnine — posmrtna četrta v višini trojnega zneska me-

sečne pristojbine, ki jo je pokojnik nazadnje prejemal kot aktivitetne užitke ali kot pokojnino.

Posmrtna četrta gre, kadar umre učitelj, vdovi ali pa, ako bi nje ne bilo, zakonskim potomcem pokojnika in ako umre vdova učiteljica, gre posmrtna četrta njenim zakonskim potomcem.

Ako morejo, če bi ne bilo vdove ali zakonskih potomcev, dokazati druge osebe, da so stregle umrlemu pred njegovo smrtjo ali plačale pogrebne stroške iz svojega denarja, se sporazumno z deželnim odborom sme tudi takim osebam izplačati posmrtna četrta.

Člen II.

Ta zakon velja za učiteljsko osebo, ki uživa že sedaj preskrbnino iz učiteljskega pokojninskega zaklada in pa za ravno take vdove in sirote.

Vendar pa se imajo normalni preskrbninski užitki sedanjih učiteljskih vdov zvišati za petindvajset odstotkov tako, da ti preskrbninski užitki z ene strani ne bodo znašali manj kakor 500 K na leto, z druge strani pa ne bodo presegali onega zneska, s katerim bi se imel odmeriti dotični preskrbninski užitek, če bi se uporabila določila tega zakona.

K normalnim vdovskim pokojninam dovoljene miloščine ali poviški vštrevati so v petindvajsetodstotni povišek.

Člen III.

Ta zakon stopi v veljavo z dnem razglasitve.

Člen IV.

Mojemu ministru za uk in bogočastje je naročeno izvršiti ta zakon.

Učiteljice in pokojnine.

V občeh so šolski zakoni učiteljice le malo prikrajšali. Prikrajšane so n. pr. glede moralnih pravic, da ne bi smele poučevati v višjih razredih in oddelkih deških in mešanih učilnic namreč: 11—14 letnih dečkov ne, da ne morejo na teh šolah postati nadučiteljice itd. Gledé dohodkov so po najnovjših zakonih na Kranjskem in Štajerskem tudi nekoliko zapostavljene za učitelji.

Najmanj pa so učiteljice enakopravne gledé pokojnine, dasi morajo ravno toliko plačevati v pokojninski zaklad, namreč od stalne plače 12% prvo leto, potlej pa vsako leto 2%.

Same za svojo osebo sicer imajo do pokojnine iste pravice kakor učitelji. Ako pa umrjejo in so omožene, vdovec nima pravice do pokojnine, menda radi tega ne, ker se je v zakonu na to pozabilo in je ondi govor le o učiteljskih vdovah in nič ne o „vdoveih“.

Govor je pa v postavah o otrocih. Toda, ako učiteljica umrje, tudi njeni mladoletni otroci nimajo pravice do pokojnine, oziroma do odgojnine.

Edino le do četrtninske pogrebščine (konduktnega kvartala) imajo otroci umrle učiteljice pravico, katero pa je še le izvojevati moral vrli slovenski učitelj Knaflič, kakor kaže sledeča razprava:

Učiteljem in učiteljicam se odtegujejo vsak mesec pri davkarji določeni zneski za pokojninski zaklad, iz katerega se plačuje po njihovi smrti njihovim zaostalim vzgojnina, oziroma pokojnina in konduktni kvartal. Učitelji in učiteljice si torej pokojninski zaklad sami vzdržujejo, in ker plačujejo vsi enake % v ta zaklad, bi se sklepalo, da morajo tudi učiteljice uživati enake pravice pokojninskega zaklada. Toda

deželni šolski svet in naučno ministrstvo sta bila vedno nazorov, da otrokom omožene učiteljice ne pripada po njeni smrti niti konduktni kvartal, niti pokojnina. Upravno sodišče na Dunaju se je bavilo 4. maja 1899 s tem vprašanjem.

Radoslav Knaflič, nadučitelj v Št. Lenartu nad Laškim trgom, je po smrti svoje soproge učiteljice Viktorije zahteval za njenega sina Vladimirja konduktni kvartal in pokojnino, deželni šolski svet in ministrstvo sta to zahtevo zavrnila; proti odloku naučnega ministrstva je vložil R. Knaflič pred dvema letoma pritožbo na upravno sodišče na Dunaju, ki je to zadevo obravnavalo dne 4. maja 1899 pod predsedništvom bivšega pravosodnega ministra grofa Schönborna. Radoslav Knaflič je sam brez odvetnika v enournem jedrnatem govoru zagovarjal postavno opravičenost svoje zahteve in je pobijal nepostavnost ministrskega odloka. Pričujoči ministrski zastopnik Braitenburg Jožef, plemič iz Zeneburga, doktor prava, tajnik naučnega ministrstva, je zagovarjal stališče ministrstva, izjavljajoč, da je naučno ministrstvo take prošnje vedno enako zavračalo in da je to prvi slučaj, v katerem se učitelj bojuje zoper razsodbo ministrstva, je predložil celo pritožniku več takih prošenj na ogled, rekoč: „V Vašem slučaju smo tudi tako razsodili kakor za druge.“ Pohvalil je pritožnikovo odločnost in skrb za svojo družino ter skrb za vse učiteljstvo v Avstriji in mu zagotavljal, da mu ministrstvo njegove pritožbe nikakor ne šteje v zlo, temuč v zaslugo, če bode danes razsodba upravnega sodišča izpadla ugodno za učiteljstvo.

Na to se je podal senat upravnega sodišča v posebno dvorano. Po tri četrt urnem posvetovanju se je vrnil ter proglasil sledečo razsodbo:

„V imenu Njegovega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. priznava upravno sodišče opravičenost pritožbe R. Knafliča v zadevi konduktnega kvartala, ter se ta del ministrske razsodbe razveljavi. Sinu pokojne učiteljice Viktorije Knafličeve pripada postavni konduktni kvartal, drugi del pritožnikove pritožbe pa se zavrne in ostane torej ta del ministrske razsodbe še nadalje v veljavi.“

Kar razsodi upravno sodišče, po tem se mora ministrstvo in deželni šolski svet ravnati. Vsi oni otroci, katerim je deželni šolski svet, oziroma ministrstvo svoječasno po smrti njihovih mater učiteljice odreklo konduktni kvartal, naj sedaj svojo zahtevo ponove, deželni šolski svet jim sedaj mora iz učiteljskega pokojninskega zaklada izplačati konduktni kvartal.

Tako je odločnost slovenskega učitelja pribojevala za avstrijsko učiteljstvo znatno pridobitev. Naše občine in davkoplačevalci pa mnogokrat rajši trpe krivico, nego da bi se bojevali za pravico. „Kdor molči, pomaga zatirati pravico!“

(Na Dolenjem Avstrijskem se je učiteljicam odrekla pravica, pa bi po smrti njihovi ostali uživali kakšne potrebščine. M. odl. od 27. oktobra 1884.)

Prej navedena razsodba upravnega sodišča je sprejeta v novi kranjski zakon.

Sklep.

Naš namen, da smo to navodilo med svet poslali, je bil največ ta, da smo učitelje na zakone in naredbe šolskih gosposk opozorili, kajti s tem se učitelj najbolj krivice varuje, da zakone pozna in se po njih ravna. Vsaj morajo šolske gosposke same zakone in edino le zakone v roke vzeti, kedar jim je kako protizakonito učiteljsko dejanje razsojevati.

Drug namen, katerega smo pri tem imeli, je ta, da bi č. čitatelje opozorili na to, da opazujejo in primerjajo, ali se

to, kar višje inštanca (šolski voditelj, krajni, okrajni, deželni šolski svet) ukrepajo, ujema z zakoni in ukazi še višjih inštanca (ministrstvo, upravno sodišče).

Nadalje je želeli, da bi razmotrivanje zakonov in raznih ukazov in razpisov ter postopanj šolskih gosposk učiteljstvo prišlo do prepričanja, da so zakoni v marsičem pomankljivi. To velja osobito o zakonih glede disciplinarnega postopanja. Ta oddelek avstrijskih deželnih šolskih zakonov ne zadostuje v nobeni pokrajini, in učiteljstvo se povsodi trudi, da sestavlja in nasvetuje boljša in natančnejša določila v tem obziru. Tudi kranjsko učiteljstvo naj bi se začelo s tem vprašanjem baviti.

Pri vsem tem razmotrivanju naj ima pa učitelj pred očmi okoliščino, da služi, da je podložen, da mora torej storiti, kar se mu ukaže. Ako se mu ta misel preveč poniževalna zdi, naj se pa hitro tolaži z drugo mislijo, da on ni brezpraven služabnik, da marveč služi na podlagi trdnih, dobrih zakonov, po katerih se mora ravnati tudi njegov službodajalec. Vrhu tega naj mu služi v tolažbo, da se more in sme v vseh rečeh in zoper vse naredbe in zoper vse inštanca pritožiti v pravem času, t. j. v 14 dneh po došlem odloku. Ako se pa v pravem obroku nismo pritožili, zadobi odlok šolskih gosposk moč in veljavo. V primerni obliki pritoževati se, je pa dovoljeno ne samo osebam, ampak celo uradom, krajnim in okrajnim šolskim svetom. Že l. 1875. je naučno ministrstvo razglasilo v tej zadevi sledeče glede okrajnih šolskih svetov. Kar naroče tem inštancam deželni šolski sveti, to imajo okrajni šolski sveti sicer izvršiti, vendar smejo nekakošen ugovor (Vorstellung) poslati ministrstvu. Pravica pravega utoka (rekurza) se je sicer tem odrekla, vendar dovolila pravica proti ugovarjanju, kar je tudi nekoliko vredno *). Ugovore in celo prave rekurze smejo pošiljati krajni šolski sveti zoper okrajne, šolski voditelj zoper krajne šolske svete in učitelj pa zoper šolskega voditelja.

Vendar ne svetujemo, da bi se učitelji radi pravdali. Posebno ne kaže, da bi se skušalo doseči s pravdami, da bi se na kakošnem obstoječem stanju (status quo) skušalo rušiti. Navadno je ta na boljšem pred in med pravdo, kdor je že kaj užival, kakor že to veleva znana latinska prislovica „beati possidentis“. Težko se ga izpodrine od uživanja bodisi moralnih ali materijelnih pravic.

(Dalje.)

Zmes.

XXXII.

Klerikalci delajo na vse kriplje, da bi si podjarmili naše učiteljstvo. Pred volitvami vabijo s sirenskimi glasovi v svoj tabor, po volitvah pa udrihajo po učiteljstvu, kjer je le kolikaj prilike za to. Pogrejmone nekaj spominov.

„Domoljub“ je prinesel v 15. št. članek „Razmere med duhovščino in učiteljstvom“, iz katerega naj navedemo nekaj mest: „Toda protiverski duh je začel žalibog že močno razjedati tudi naše slovensko učiteljstvo in — ne rečemo vsi, pač pa jih je veliko število, katere je novodobni in socialno-demokratski duh tolikanj prevzel in spridil, da so začeli najhujši boj proti duhovščini, pa tudi proti veri in krščanskemu ljudstvu. Žalibog, da so taki učitelji sami in večkrat tudi njihove družine kuga za cele okraje s svojim življenjem. Do

*) Ako so pa okrajni šolski sveti lastniki kakega poslopja ali drugega imetja, pa imajo v tej svoji lastnosti pravico pritoževanja.

cerkve in službe božje nimajo nikakega veselja; če gredo v cerkev, je njihovo vedenje v pohujšanje ljudstva, zlasti mladini; med pridigo zapuščajo cerkev, ker nečejo, kakor pravijo, poslušati neslanih pridig. Bratijo se z ljudmi, katerih pokvarjenost in brezbožnost je javno znana, razširjajo slabe knjige in časnike, uče opolzle pesmi; marsikje učitelj v gostilni pokvari, kar duhovnik s težavo sezida v cerkvi. Ob času volitev so zopet ravno taki učitelji navadno najhujši nasprotniki krščanskih mož. Mesto, da bi ljudstvo blažili, navajajo je k surovosti — z zgleodom, zlasti pa z različnimi spisi. Kar pri našajo naši liberalni listi „Slovenski Narod“, „Rodoljub“ itd. podlega in hudobnega z dežele, to jim pošiljajo večjidel učitelji, ker drugih zmožnih ljudi v takih krajih ni.“ —

Pribili smo del tega pamfleta kot ogledalo za naše učiteljstvo, da sprevidi, kakšne pošasti smo. Brrrr! Kar kurja polt me obhaja in zona spreletava! Vrag nas vzemi s kostmi, kožo in dlako vred. Konec takih in enakih kolobocij je vedno običajen ta: „Dajte nam versko šolo, tako šolo, kjer bodo učitelji obvezani, varovati se vsega, kar bi žalilo verski čut!“ Amen. Ko bi še živeli v blaženem srednjem veku, klicali bi maziljenci: na gromado ž njimi! pred inkvizicijo ž njimi! Kako lepo bi bilo gledati, ko bi jim natezali ude, da bi kosti pokale, ali ko bi se cvrli na gromadi kakor polhi v ponvi. Vse to seve v večjo čast božjo.

Učitelje je prevzel in spridil socijalno-demokratični duh. No, socijalno-demokratičen je gotovo vsak učitelj tolikanj, da si želi izboljšati svoje žalostno gmotno stanje. To je prav naravno. Buzerona! Kaj pa so počeli klerikalci v Idriji? Zvezali so se očitno s socijalnimi demokrati, ki so v verskih rečeh naravnost revolucionarni, samo da so vrgli kandidata-naprednjaka. Živio črno-rdeča žlindra! Ali ni to humbug? Ja Bauer, das ist etwas anderes!

Ravno za časa, ko so se klerikalci pobratili s soci, je papež sprejel skupino škofov iz južne Italije, katerim je govoril tako-le: Priporočam Vam ponovno, porabiti največjo skrb za združenje vseh katoliških močij ter na vzdrževanje složnosti med verniki. Srečni smo vsled ljubezni, s katero ste se vdali prončevanju soc. vprašanja. Dolžnost vseh je, pobijati socijalizem v obliki, v kateri se sedaj razširja, napada družbo ter jej preti z groznim poginom. Pred nevarnostmi socijalizma, prostozidarstva, judaizma in anarchizma moramo pomnožiti svoje moči.“ Ali sta dekan Arko in dr. Žlindra tudi nezmotljiva kakor papež?? No, stranka je vredna stranke, breznačajni in brezdomovinski klerikalci breznačajnih in brezdomovinskih soc. demokratov. Sram jih bilo!

(Dalje.)

Dopisi.

Kranjsko.

Izpod—ških planin. Oprostite, g. urednik! Zopet sem tu. Tu v našem gorzkem kotičku je tako idilično — pa mrzlo tudi, posebno zato, ker nam je sever nezaplankan, a jug pa čisto zadelan. Ker je pa ravno naš kraj tako idiličen — prepričan sem bil, da mora biti ves svet tako idiličen. Toda zmotil sem se prav korenito, ali po domače bi rekel, urezal sem se prav krvavo. Polupretekli čas me je ravno prepričal, da je svet — izvzel je seveda naš gorski kotiček, — pa še za tega se bojim, da ga svet ne okuži — prav, pa prav hudo materijalen, ali recimo naravnost mesen. Da pa ne bodete rekli, da to ni res, evo dokaza, g. urednik! Nedavno mi je poslal moj najiskrejši prijatelj neko priporočeno pismo in odprl sem je hlastno — ker ta prijatelj nima navade pisma pošiljati na

ta način — in notri je bila ona „Slovenčeva“ številka, kjer so „čisti ljubljanski pedagogi“ opisali tako temeljito životopis jednega največjih mislicev, pedagoga Rousseaua. Prijatelj ni pridejal onej številki prav nikake opazke.

In g. urednik, vzel sem oni članek — „ljubljskih pedagogičnih krogov“ — ter ga bral in bral; pa čim delj sem ga bral, tembolj mi je čudno prihajalo pri srečanju in rudečica mi je zalila lice. G. urednik! Delj časa se že pečem prav temeljito z raznimi pedagogi velikani — vseh narodov — in med temi velikani pedagogi se mi je posebno priljubil oče svetovnega „Emila“ Rousseau. Pobahati se zamorem, da sem ga precej korenito pregledal, toda nikjer nisem našel na tako temeljitost kakor v „Slovencu“, kamor pišejo korifeje „iz ljubljanskih pedagogičnih krogov.“ G. urednik! Zjasnilo se mi je namah v mojih z idejalnimi pajčevinami prepreženih možganih, kako se mora po nazorih „ljubljskih pedagogičnih krogov“ učiti pedagogika. Sedaj mi je še-le jasno postalo, zakaj imajo ravno ti krogi vedno in vedno v ustih in na papirju ono parolo o versko-nravni vzgoji. „Slovenec“ nam je podal jasen, neovrgljiv dokaz, kako se mora vzgajati. Blagor našej mladini, ker jadra v tako prihodnost.

G. urednik! Sedaj se ne čudim nič več, ako se oni isti „ljubljski pedagogični krogi“ z vsemi štirimi protivijo vsakej nagoti na raznih kipih, podobah itd., kajti oni ne vidijo v takih umotvorih nič drugega kakor ono, kar zakriva najčesče kako „figovo“ pero; toda mi „pregrešni nečistniki“ pa vidimo v takih umotvorih edino le proizvod božjega Veličanstva, ki se ravno kaže nam revnim zemljanom po posameznih talentih

Nekateri narodni prenapeteži (?) se vedno spotikajo, da se na ljubljanskih — obeh — učiteljskih uči premalo predmetov v slovenščini. G. urednik, pridružujem se jim; posebno dobro bi bilo, ako bi se pričela poučevati pedagogika v slovenščini, s tem bi se prihodnji kandidatje in kandidatinje temeljiteje izobrazili v tej stroki. Seveda, vem, da bodem čul kmalu: kako se pa bodo poučevali v slovenščini, vsaj še potrebnih knjig nimamo. Istina je to, toda krivi smo si sami. Vsaj imamo na izbiro „slovenskih pedagogov“, njim naj se da knjigo v delo. Da pa prihodnji deželni zbor ne bo preveč v zadregi, svetujem mu, da naj se obrne kar na one „ljubljske pedagogične kroge“, ki tako temeljito poznajo Rousseaua. Knjiga bode gotovo daleč presejala vse „Dekamerone“ in „Boccacci-je“.

In pri sedANJI sestavi deželnega zbora bode prav lahko dobiti večino, kajti najožji somišljeniki „ljubljskih pedagogičnih krogov“ bodo z veseljem glasovali ne le za primerno nagrado pisatelju, temveč še za izvanredno; liberalci morajo že radi tega tudi za tako knjigo biti, da bodo temeljiteje spoznali razne pedagoge: črnorudeči konglomerat se gotovo ne bo absentiral ker kot kompromisni poslanec mora biti za svobodno ljubezen, no, in nemški veleposestniki — no, ti bodo še veseli, da bodo s prestavljanjem tako velikansko uslugo napravili Nemcem.

G. urednik, kritiko te tako težko pričakovane knjige Vam pa spiše Vaš stari

Radovednež.

Iz Postojne. Izjava: V „Gorici“ od 21. m. m., poslani nam od prijateljske strani, smo čitali v govoru deželnega posl. g. Prof. Berbuča proti deželnemu odborniku g. dr. Tumi dva stavka, ki se dotikata naše Postojne in dežele kranjske:

1. Deželni poslanec dr. Rojic je vrgel med označenim govorom g. dr. Tumi v obraz ta-le vsklik: „Ta čas, ko ste bili učitelj v Postojni, so Vas spodili“.

2. Govornik g. prof. Berbuč pa se je bil povspel do te žalitve: „To more trditi samo človek, katerega so sramotno spodili iz njegove domovine“.

S takimi neumestnimi, neresničnimi in žaljivimi opazkami v javni seji deželnega zbora dela se krivico ne le g. dr. Tumi, marveč tudi našemu trgu, zato čutimo našo potrebo, slovenski javnosti zadevo pojasniti.

Dr. Tuma je nastopil pred leti v Postojni kot provizorični ljudski učitelj in je bil tukaj jako priljubljen, priznan kremenit značaj in izboren delavec v šoli in zunaj nje. Takrat je vladala na Kranjskem povsod nemškutarska birokracija. Tudi deželni in okrajni šolski sveti so bili v nemškutarskih rokah. Gorje učitelju, ki bi se drznil, kazati svoje narodno prepričanje in delovati v korist in blaginjo slovenskega naroda. Dr. Tuma je bil, dasi jako mlad, tako iskren, odkrit in odločen naroden delavec, da je prišel v zamero one nemškutarske birokracije ter postal nje žrtev. Toda ni vklonil svojega tilnika, marveč šel je, posvetil se pravnim naukom ter postal iz lastne volje in moči to, kar je — čislán odvetnik, deželni poslanec in odbornik ter voditelj narodno-napredne stranke na Goriškem.

Obžalujemo pa javno, da se od strani slovenskih deželnih poslancev rabijo proti dr. Tumi tako nepoštena sredstva v prosep klerikalizma na Goriškem; občudujemo osobito g. dr. Rojca, ki se je svoj čas tu v Postojni javno in ogorčeno zgražal nad krivico, ki se je storila tedanjemu g. učitelju Tumi, sedaj pa je isto po njem samem obsojeno krivico porabil kot orožje proti poslancu g. Tumi.

Pomilujemo g. prof. Berbuča, bodisi, da je on žalostno epizodo iz časov našega narodnega mučeništva vedoma zavijal in jo rabil zoper svojega političnega nasprotnika, ali da je to storil vsled slabe informacije. Nepošteno očitjanje bilo je naperjeno neposredno tudi zoper narodno čast naše sedanje narodno-napredne Postojne, ker se ji podtika dejstvo, kakor da bi g. dr. Tuma tu ne užival zasluženega spoštovanja ali celo, da se ga je od tu pregnalo.

Take laži odločno zavračamo!

V Postojni, dne 26. septembra 1901.

Anton Ditrich,
tržški načelnik.

Jos. Dekleva,
župan.

R. Šeber, J. Kutin, G. Pirc, Fr. Jurca,
občinski svetovalci.

Goriško.

Gospod Janez Golavršenšek! Z ozirom na Vaše napade v dopisu „Nekaj malega v obrambo“ 28. št. „Učit. Tov.“ pozivljam Vas tem potom, da pridete na dan s svojim pravim, popolnim imenom! — Storili niste le meni velike krivice, ampak žalili ste v svojem nepremišljenem dopisu tudi celo vrsto mož, ki niso sploh v nobeni zvezi niti z Vašim poklicem — še manj pa z Vašim delovanjem, vendar udrihate po njih. Z Vami hočemo torej obračunavati, pa pošteno in moški. Gospod Bellè, ki ga čisto po nedolžnem kreate, — tisti „dolgočasnež v predavanjih“, Vam gotovo tudi ne bo prizanašal. Razprave utegnejo biti zanimive celo za širše sloje, posebno pa za vrlo učiteljstvo, za koje sem vedno vnet, kakor nekđaj. Pomilujem ga le, da ima v svoji sredini zdražbarja Janeza; uverjen sem pa, da v Vaših vrstah ni drugih takih „Janezov“, ki se skrivajo za

mizo urednikovo ter blatijo druge brez vzrokov osebno in javno iz same nevoščljivosti.

Hrabroslav Žmavc

oskrbnik grajščin grofa Coronini-ja na Goriškem.

Srbija.

Učiteljske plate u Srbiji. Septembra 1-og 1898. god. sankcioniran je zakon o narodnim školama u Srbiji, koji je malo ranije Narodna Skupština votirala.

Mi nećemo na ovome mestu iznositi naše mišljenje o našem škol. zakonu; nećemo ni pominjati kako je se do njega došlo; čime su se rukovodili tvorci njegovi pri donošenju njegovu, kako je on primljen od strane učitelja u Srbiji; kako oni danas o njemu misle i. t. p. O svemu tome nećemo govoriti jer smatramo, da je to naša unutrašnja stvar o kojoj se dosta u nas i govorilo in pisalo pa se to i danas radi. Napominjemo samo da učitelji u Srbiji smatrajo današnjeg gosp. ministra prosvete za svoga prijatelja i da se nadaju, da će on u mnogome popraviti sadanji škol. zakon. U Srbiji ima: 1. osnovnih škola (za mušku i žensku decu), 2. građanskih škola (samo za mušku decu) i 3. devojačkih škola (za devojčice koje svrše osn. školu).

Plate učitelja-ica ovih škola različne su i mi ćemo ih u daljem izlaganju prikazati poštovanim čitaocima cenjenog „Tovariša“.

I. Plata učitelja-ica osnovnih škola: Početna je plata stalnih učitelja 800 K. Plata se povišava posle svakih pet godina, kad su ocene uspeha najmanje vrlo dobre. Povišica ima svega šest. Prve tri povišice po 250 K god. a druge tri po 300 K god. Najveća plata učitelja osn. škola može iznositi 2450 K (postupno: 800; 1050; 1300; 1550; 1850; 2150 i 2450).

Učiteljice počinju sa platom od 750 K a završuju sa 2250 K. Sem plata učitelji-ice imaju prava na stan i ogrev, koji im se obično v novcu kao dodatak isplaćuje.

Taj dodatak iznosi: U Beogradu mesečno 50 K, u većim gradovima 36 K, u ostalim gradovima 30 K, u selima 20 K. Udate učiteljice nemaju dodatka.

Udajom učiteljice gube pravo na službu sem ako se udadu za učitelje.

Pri određivanju penzije (pokojnine) dodateci se ne uzimaju u račun.

II. Plate učitelja građanskih škola: Početna je plata ovih učitelja 1800 K god. ona se povišava posle svakih pet god. sa po 360 K dok ne dostigne maksimum od 3600 K. (1800; 2160; 2520; 2880; 3240; i 3600). Učitelji građan. škola nemaju dodatka.

III. Plate učiteljica devojačkih škola: Plata ovih učiteljica počinje sa 1500 K a završuje se sa 2750 K.

IV. Pensije (pokoje): Po navršetku 10 god. službe učitelj-ica steče pravo na pensiju, koja tada iznosi 40% njegove plate. Svaka god. preko 10 donosi višak 2.4. Posle 35 god. službe učitelj-ica ima onoliko pensiju kolika je bila njegova poslednja plata.

U idućem pismu o drugim školskim prilikama u nas.

M.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz logaškega okraja. Dne 10. t. m. se je vršil občni zbor logaškega učiteljskega društva v Dol. Logatcu še ob precejšnji udeležbi.

Iz tajnikovega poročila posnamemo sledeče: Društvo je v pretečenem letu štelo 1 častnega, 39 pravih in 10 podpornih članov. Delovanje odborovo bilo je to leto sledeče: Preskrbel je vse potrebno, da se je dostojno odkril in napravil nagroben spomenik raj. tov. Iv. Poženelu; priredil je s pomočjo postojnskega salonskega orkestra povodom letošnje okraj. učit. konferencije koncert, ki je prinesel Franc Jožefovi ustanovi 37 K, in rešil je več internih zadev.

G. blagajnik je konštatal, da je finančno stanje kljub temu, da moremo vsako leto postavljati kak nagroben spomenik, vendar še dokaj ugodno, kajti imamo še vedno 54 oziroma 64 kron čistega.

Pregledovalcem računov se volijo: gđc. Evg. Pehani, Z. Modrijan in g. A. Pin.

Za delegate oziroma delegatinje so se zglasili: gospice E. Pehani, Z. Modrijan in Marica Benedek, gospoda J. Turk in J. Benedek.

Letni dohodek se je določil po 2 K od uda.

Izmed nasvetov omenjamo sledeče: 1.) Društvo vložiti peticijo na dež. šol. svet, v kateri se prosi, da deželni šol. svet odredi, da se naj vrše seje krajnih šol. svetov v šoli, pa ne po privatnih stanovanjih, gostilnah in farovžih.

2.) Na poziv dežel. učit. društva se odzove društvo s sledečimi zahtevami: a.) Petletnice naj se zvišajo na 200 K; b.) stanarina naj se določi onim učnim osebam, ki nimajo prostih stanovanj, z 20% stalne plače; c.) službena leta naj se znižajo na 35 let; d.) osebni štatus spremeni naj se tako, da pride v I. razred 20%, v II. 25% in III. 25%, a v IV. 30% učiteljstva.

3.) Občni zbor želi, da skliče dežel. društvo v Ljubljano posebno enketo iz zaupnikov vseh učit. društev na Kranjskem, ki naj končno reši ulogo učiteljskih zahtev na deželni zbor, da ne pride kako društvo s svojimi posebnimi zahtevami.

4.) Priporočalo se je pri obč. zboru, da naj učiteljstvo marljivo kupuje in podpira učiteljske publikacije.

V odbor so se volili z vsklikom stari funkcionarji in sicer: Predsednikom Jos. Benedek — Planina; njega namestnikom in tajnikom Iv. Šega — Dol. Logatec; blagajnikom P. Repič — Unec; odbornikoma: Jos. Turk — Dol. Logatec in Leop. Punčuh — Gor. Logatec. —a.

Vestnik.

Rakteljeva 50letnica. Nepričakovano sijajno je bilo slavlje, katero je priredilo „Ljubljansko učiteljsko društvo“ gosp. vodju Raktelju v proslavo njegove učiteljske 50letnice. To je jasen dokaz, kako zelo priljubljen je slavljenec ne samo med učiteljstvom, ampak tudi v vseh drugih slojih ljubljanskega prebivalstva, zakaj prav lahko trdimo, da se mu danes s častjo odkriva najmanj dve tretjini Ljubljancev. Od tod torej tako navdušenje med mladino in odrastlimi za praznovanje njegove 50letnice. Ob polu 8. uri zvečer priredili so združeni pevski zbori „Glasbene Matice“, „Ljubljane“ in „Slavca“ slavljenca podoknico ter mu zapeli tri pesmi, šolska mladina je pa svetila z lampijončki ter mu ob sklepu navdušeno zaorila trikratni „Živio“. Po serenadi je bil „Rakteljev večer“ v „Narodnem domu“. Prostorna arena je bila zasedena do zadnjega kotička. Slavlje so počastili s svojo prisotnostjo razni dostojanstveniki, kakor: deželni šolski nadzornik g. Fr. Hubad, okrajni šolski nadzornik g. ravnatelj Fr. Levec, gimnazijski ravnatelj g. A. Senekovič, ravnatelj obrtnih strokovnih šol gosp. Iv. Šubic, deželni poslanec gosp. P. Grasselli, deželnosodni svetnik g. dr. M. Travnar, računski svetnik g. J. Zabukovec, več gg. profesorjev srednjih šol, sodni tajnik g. Kavčnik, predsedstveni tajnik g. E. Lah itd. Ljubljansko učiteljstvo se je udeležilo polno-

številno in tudi z dežele so bili vsi okraji častno zastopani. Tudi sosedna Štajerska je poslala svoje zastopnike k tej slavnosti. To kaže, koliko simpatij uživa Raktelj med učiteljstvom. Vrsto napitnic je otvoril predsednik „Ljubljanskega učiteljskega društva“, g. nadučitelj Fr. Gabršek, ki je v daljšem govoru naslikal življenje in delovanje slavljenčeve. Učiteljica Minka Skarbernetova je podarila jubilarju velik in krasen cvetlični šopek v imenu „Ljublj. učiteljskega društva“. G. ravnatelj Levec je naslikal v krasnem govoru zasluge, ki si jih je pridobil Raktelj kot učitelj, kot nadučitelj in kot oče. G. katehet J. Smrekar je povdarjal v svojem govoru, da se je slavljenec vedno ravnal po geslu: Vse za vero, dom cesarja. G. ravnatelj Senekovič je pozdravil slavljenca v imenu učiteljskega zbora prve državne gimnazije, kar je prisotno učiteljstvo z velikim navdušenjem vzelo na znanje. G. deželni poslanec P. Grasselli je nazdravil jubilarju kot narodnemu učitelju in narodnemu očetu narodnih otrok. G. sodni tajnik Kavčnik mu je napival kot nekdanji njegov učenec ter poudarjal slavljenčeve vrline kot učitelj. Dalje so govorili gg. Zabukvec, Sič in J. Škrbine, g. Vrabl je pa zapel dve krasni pesmi. Vmes je prav pridno svirala „Ljubljanska meščanska godba“. Globok vtis je napravila na prisotne in slavljenca živa slika, v kateri so se slavljenca klanjali razni stanovi ter ga venčali z lovorjevim vencem. Slika slavljenčeve, pod katero je bilo zapisano: 50 let, je prav dobro pogodil g. silkar Grohar. Tako nam je potekel lepi večer, ki bo ostal ne samo slavljenca, ampak tudi vsem udeležencem v najblažjem spominu. Omenimo naj še, da je došlo jubilarju nad dve sto brzojavnih in pismenih čestitk. Tem čestilcem se pridružujemo tudi mi ter želimo častljivemu slavljenca, da bi ga ohranil Bog zdravega in zadovoljnega do skrajnih mej človeškega življenja!*)

Službo želi menjati učiteljica na štirirazrednici ob železnici z učiteljico na tro- ali štirirazrednici — istotako ob železnici. Več pove uredništvo.**)

*) Natančneje prihodnjič!

Uredn.

**) Kdor želi odgovor, naj pošlje uredništvu dopisnico z naslovom z odgovor.

Uredn.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 732.

Kranjsko.

An der vierclassigen Volksschule in Assling ist eine Lehrstelle für eine männliche Lehrkraft mit den gesetzmässigen Bezügen definitiv, eventuell provisorisch zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis 25. October l. J. hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath, Radmannsdorf am 10. October 1901.

V zalogi R. Šeberja v Postojni je izšel

Ročni zapisnik

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južno-Štajerskem in Primorskem in z osebnim staležem kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto 1901/1902. VIII. letnik.

Sestavil Štefan Primožič

vodja ustanovnega zavoda za gluhone v Ljubljani.

Cena: Za 75 učencev kron 1.40, za 100 učencev kron 1.50, za 125 učencev kron 1.60, za 150 učencev kron 1.70 itd., po pošti 10 vin. več.

Naročnikom šolskih tiskovin 40 vin. ceneje.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.